

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, МЕНЕДЖМЕНТУ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**

РІВЕНЬ І ЯКІСТЬ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконав: студент 12-441 групи
Спеціальності 292 Міжнародні економічні
відносини
Освітньо-професійної програми
Міжнародні економічні відносини
Шевченко Вадим Валерійович

Керівник: к.е.н., доцент кафедри
Осадчий О.Д.
Рецензент: директор
ПП «Фірма «Авто-граф»
Резніченко А.В.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИЧНІ ТА НАУКОВО МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ.....	5
1.1. Соціально економічна сутність понять якість та рівень життя	5
1.2. Доходи та рівень життя населення як ключові детермінанти якості життя.....	7
1.3.Методи побудови інтегральних показників рівня та якості життя населення	8
1.4 Соціальні нормативи і потреби ..,.....	12
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОЦІНКИ РІВНЯ І ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ.....	15
2.1. Індикатори вимірювання рівня і якості життя.....	15
2.2.Індекс людського розвитку країн Західної Європи.....	17
2.3.Загальний стан рівня доходів населення країн Західної Європи	20
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДТРИМАННЯ ВИСОКОГО РІВНЯ І ЯКОСТІ ЖИТТЯ КРАЇНАМИ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ.....	26
3.1. Доходи громадян країн Західної Європи	26
3.2. Економіка країн Західної Європи як головний чинник високого рівня та якості життя.....	28
ВИСНОВКИ	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	34

ВСТУП

Актуальність теми є вивчення рівня життя населення, оскільки вона безпосередньо вплинула на основні пріоритети людської цивілізації. Стандарт життя людей як соціально-економічної категорії - це рівень та ступінь потреб людини, місцевих та культурних послуг. Тому аналіз життєвих стандартів населення дозволяє визначити основні напрямки для вдосконалення соціально-економічної політики країни.

Економічний розвиток будь-якої країни світу, включаючи Україну, визначається досягнутим рівнем і якістю життя населення. У концепції “Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй” (ПРООН) зазначається, що будь-яка держава світу в процесі свого економічного розвитку повинна в першу чергу створювати сприятливі умови для того, щоб життя людей було довгим, здоровим і наповненим творчістю.

Теорія управління рівнем та якістю життя населення далека від досконалості. Різні аспекти рівня та якості життя населення досліджувалися вітчизняними і закордонними вченими: О. І. Амошею, Д. П. Богинею, П. Т. Бубенко, М. І. Долішнім, В. В. Онікієнком, С. І. Дорогунцовим, В. С. Пономаренком, М. О. Кизимом, Е. М. Лібановою, С. Валентеєм, А. Дауренбековим, В. Ф. Майером, В. М. Жеребіним, Т. С. Клебановою, О. В. Кузнєцовою, В. О. Мандибурой, Н. М. Рімашевською, О. Ф. Новиковою, В. Я. Райциним, О. Є. Суриковим та ін.

Мета та завдання дослідження полягає у розробці теоретичних основ та методологічних рекомендацій комплексної оцінки рівня та якості життя.

У кваліфікаційній роботі визначаються та вирішуються **наступні завдання**:

-уточнити сутність понять рівень і якість життя населення-
дослідити методи побудови інтегральних показників рівня та якості

-проаналізувати стан і тенденції зміни рівня і якості життя населення

-провести динамічні порівняння якості життя населення Німеччини.

Об'єктом дослідження в роботі є процеси управління соціальним розвитком.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних засад оцінки рівня і якості життя громадян країни

Методи дослідження: спосіб порівняння, спосіб теоретичного аналізу, пояснення, абстрагування, дедукції, узагальнення, індукції, класифікації й синтезу.

Структура роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА НАУКОВО МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯКОСТІ НАСЕЛЕННЯ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

1.1. Соціально-економічна сутність категорії «якість життя»

Значення "якість життя" з'явився, коли вже було очевидно, що категорія "рівень життя" не повністю зображає повний добробут населення. Спочатку якість життя значно була пов'язана з проблемами охорони навколишнього середовища, здоров'я, оновлення міст. Після цього ця проблема почала вважатися проблемою всього суспільства. Вперше розум життя "досліджував американський економіст Дж. Гільберт, який описав це як сукупність благ, які можуть бути надані споживачу [2].

Поняття "якість життя" відрізняється від таких понять як: "рівень життя", "спосіб існування", "народний добробут", і разом з тим відповідним чином навідріз відрізняється від них. Але "якість життя населення" і "спосіб життя населення" це категорії, які не підміняють один одного.

Рівень життя — це суб'єктивна оцінка ступеня задоволення матеріальних та духовних потреб людей (вдоволення матеріального статусу, харчування, самопочуття, роботи тощо).

Якість життя — це складна багатогранна цінність, яка поєднує широкий діапазон соціально-економічні відносини, пов'язаних зі станом та умовами соціального життя людини. Впродовж довгого часу якість життя населення є однією з основних соціально-економічних категорій, вона не лише показує матеріальний добробут людей, але й визначає загальні результати економіки країни за певний період. Ця категорія не

нова, вона довгий час вивчалася в науковому середовищі в країні та за кордоном [3].

Характер якості життя населення визначається відповідно до цілей самого дослідження, що значною мірою впливає на різницю в його інтерпретації та методах вимірювання. Якість життя — це динамічна категорія, яка залежить від конкретних умов конкретного соціального розвитку

Рівень життя - це складна і багатогранна концепція, що поєднує різні соціальні та економічні відносини, пов'язані з умовами життя та умовами людського суспільства. Тривалий час рівень життя населення все ще є однією з головних соціально-економічних категорій, він не тільки показує матеріальний добробут особи, але й визначає загальні результати економіки країни за певний період. Ця категорія не нова, вона довгий час вивчалася в науковому середовищі в країні та за кордоном. Характер якості життя населення визначається відповідно до цілей самого дослідження, що значною мірою впливає на різницю в його інтерпретації та методах вимірювання.

Рівень життя - це динамічна категорія, яка залежить від конкретних умов конкретного соціального розвитку. На кожному етапі розвитку економічної думки вивчалися деякі її аспекти. На основі поглибленого аналізу праць вітчизняної та зарубіжної класичної епохи політичної економії до рівня життя сучасних вчених, відповідно до їх систематизації в часі та просторі, історія рівня життя людей у світовій практиці поділяється на три етапи. Ці етапи відрізняються розумінням природи рівня життя та завданнями та методами дослідження. Більше того, цей етап - початок першої половини XIX століття майже збігається з формуванням класичної політичної економії. У цей час цей термін народився. Його представник - В. Петті, Ф. Кене, А. Сміт, Д. Рікардо та ін. Цей етап збігається із формуванням західних капіталістичних відносин.

Представники на цьому етапі намагаються встановити взаємозв'язок між рівнем заробітної плати та потребами працівників. Поясніть причини різниці в рівнях доходів та фактори, що впливають на зростання заробітної плати працівників [4].

Адам Сміт вважає: "... людина завжди повинна мати можливість існувати завдяки своїй власній праці, а її зарплата повинна бути принаймні достатньою, щоб підтримувати своє існування. У більшості випадків вона повинна навіть перевищувати цей рівень: інакше працівники не будуть мати можливість утримувати свої сім'ї ... [5]. Також А.Сміт Досліджував взаємозв'язок між продуктивністю та заробітною платою: "Це не розмір багатства країни, але її постійне зростання призводить до збільшення заробітної плати". "Не розмір багатства країни, а постійне зростання багатства призводить до збільшення заробітної плати".

Розглядаючи причини розрізнення робітників за заробітною платою, виділяють три основних причин:

- приємна чи неприємна робота;
- легка, дешева, складна та висока вартість для оволодіння навичками та вміннями;
- послідовність або непослідовність занять; довіра до людей

1.2. Доходи та рівень життя населення ключові детермінанти якості життя

Ринкова економіка вимагає теоретичних процесів обробки, що відбуваються в розподільчих відносинах. Це в основному стосується реструктуризації підходів, що використовуються економічною теорією для визначення концепції та стійкого доходу, їх диференціації та розподіл населення для відстеження рівня життя населення та для розгляду питання про зростання населення стосовно відповідної

політики національних доходів.

Не завжди збільшення доходів та зростання багатства змінюється в тому ж напрямку.

Дохід населення - це сукупність валюти та природного доходу, отриманого певною особою чи сім'єю за певний проміжок часу, що використовується для отримання доходу, накопичення, різних податків [6].

Рівень життя є складною та багатогранною концепцією, яка поєднує в собі широкий спектр соціально-економічних відносин, пов'язаних з державою та умовами людського життя в суспільстві. Рівень життя населення давно залишився однією з основних соціально-економічних категорій, що вказує не тільки матеріальне процвітання особи, а й визначає загальний результат економіки держави на певний період.

Сучасні дослідження за кордоном здійснюються на основі об'єктивних умов життя та суб'єктивних оцінок населення. По-друге, раціональному (загальному забезпеченні життя та оцінка ступеня задоволення його компонентів) та емоційних компонентів (баланс позитивних та негативних емоцій) виділяються. У той же час, західні дослідники показують, що індивідуальні думки про життя створюються з точки зору перехідних компаній, зокрема під впливом емоційних компонент

1.3. Методи побудови інтегральних показників рівня та якості життя населення

Поправки до соціально-економічного та життя країн, завдяки процесу державноготрансформації, викликані кількісними та якісними змінами у визначенні соціально-економічного характеру категорії — якість життя.

На Рівень життя населення впливає на велику кількість якісних показників досліджуваного явища, а саме: історичні, економічні, соціально-правові, природні кліматичні, інтелектуальні культурні.

Експерти Національного інституту стратегічних досліджень України виділили три категорії факторів, які мають найбільший вплив на розвиток людини, а отже, і на рівень життя, а саме: економічні фактори. (39%), соціальні (44%) та політичні (17%) [7].

Кожна система містить велику кількість показників, що використовуються для оцінки рівня життя та характеристики різних аспектів. Інформація використовується для формування параметрів: соціологічний характер та статистика. При розрахунку інтегрованого індексу позитивний характер приватного коефіцієнта є суттєвим характером, який здатний описати якісний аспект життя населення.

Враховуючи вартість що існує концептуальних підходів до оцінки якості життя, можна розділити на два основних напрямки:

-об'єктивний підхід дозволяє визначити якість соціального та фізичного середовища (штучного та природного), в якому люди намагаються реалізувати свої потреби ;

-суб'єктивний підхід зосереджується на вартості значення. Елементи структури якості життя — це стан здоров'я, задоволення життя, щастя (або комбінація цих елементів)

Інтегральний індекс якості життя населення можливо використовувати не лише для зіставлення регіонів. Завдяки цій методиці стає можливим зіставлення міського і сільського населення за індексом якості життя, а також у "віковому розрізі" (зіставлення працюючого населення і людей пенсійного віку). Зважаючи на окреслені ймовірні негативні соціально-економічні наслідки, для забезпечення належної якості життя населення та репродуктивного стану його здоров'я, на нашу думку, доцільним є таке.

1. Змінити парадигму стратегічного планування розвитку людського капіталу з метою привернути увагу органів державного управління до планування і контролю ключових показників якості життя та забезпечити усвідомлення суспільством категорії та індикаторів рівня якості життя як одного з ключових чинників конкурентоспроможності держави та подальшого її соціально-економічного розвитку. Для цього необхідно, насамперед, розглядати у стратегічних програмних документах соціально-економічного розвитку категорію якості життя як визначальний чинник поліпшення людського капіталу, стимулювання ділової активності, залучення вітчизняних і зарубіжних капіталів у продуктивний сектор економіки. На наш погляд, також необхідні розробка і реалізація загальнонаціональної та регіональних програм (стратегій) охорони здоров'я, підвищення фізичної активності населення, розвиток системи підготовки кваліфікованих фахівців із таких питань, як здоровий раціон харчування та фізична активність. Ці плани завжди включають наступні основні цілі:

- шляхи зміцнення здоров'я та профілактики захворювань;
- зменшення впливу факторів ризику захворювань;
- підвищення національної важливості фізичної активності як ролі визначенні позитивного потенціалу громадськості оздоровчі профілактичні заходи;
- заохочувати розробку та здійснення заходів щодо збільшення вправ;
- контролювати основний вплив на фізичні вправи та забезпечувати заходи щодо зміцнення здоров'я та профілактики захворювань;

Такі заходи потребуватимуть великих коштів і матимуть лише позитивний вплив у короткостроковій перспективі, але реалізація цих заходів покращить якість життя людей. Зміна парадигми стратегічного

розвитку людського капіталу дозволить привернути увагу до якості життя як компоненти конкурентоспроможності держави, а також стане поштовхом до стимулювання ділової активності та залучення прямих інвестицій.

2. Завдяки використанню ключових показників для моніторингу якості життя (регіональний індекс якості ресурсів; комплексні показники якості життя; загально визнаний), оцінка якості життя як головної ознаки ефективності якості державного управління регіонального та державного управління показники життя) як оціночний план уряду та заходи щодо підвищення рівня життя регіональних та національних урядів.

Спираючись на основні наукові методи для розуміння змісту якості життя та аналізу практичних аспектів досліджень якості життя в різних галузях, ми вважаємо, що для покращення якості життя слід запропонувати наступні основні напрямки політики. завдання репродуктивного здоров'я:

1. Перекопати що рівень фінансування людського розвитку (витрати на освіту та охорону здоров'я) поступово знижується до рівня групи країн, що мають високий рівень людського розвитку.

2. Безпека національних та регіональних програм охорони здоров'я для покращення репродуктивного здоров'я населення.

3. Важливо також сформулювати концепцію багатофакторної якості управління життям. Це теоретична та методологічна система регулювання, яка розкриває роль людських ресурсів не лише як економічного ресурсу, що приносить прибуток, але й як соціального значення суспільства. цілий. Основним принципом української концепції управління якістю життя має бути визнання людського потенціалу в політичних документах як важливого ресурсу для економічного зростання [8].

4. Популяційна політика повинна бути зосереджена на поліпшенні якості населення, особливо на поліпшенні здоров'я та зменшенні

смертності. Однак демографічну політику не можна трактувати як суму навіть найнеобхідніших соціальних програм.

1.4 Соціальні нормативи і потреби

Національні соціальні стандарти - це соціальні норми, які прописані законами, та іншими нормативно-правовими актами або їх висновками, і на цій основі визначають базовий національний рівень соціального забезпечення. Основою цих стандартів є соціальні норми, видатків. Соціальні норми - показують надання освіти, медичної допомоги, житлово-комунальних, соціальних та культурних послуг. Норми видатків (фінансування) - поточні та капітальні видаткові показники, відповідають потребам у бюджетах усіх рівнів, причому рівень не нижче державно-соціальних стандартів та положень.

Мета встановлення таких національних соціальних стандартів є:

- 1) визначити механізми виконання соціальних прав громадян та національного соціального забезпечення, передбачені Законами України;
- 2) Визначити пріоритети національної зовнішньої політики, пов'язані із підтримкою потреб людей у матеріальних сферах та послугах, та фінансові ресурси, необхідні для досягнення цих потреб;
- 3) Визначити та перевірити витрати державних коштів та загальних фондів на державний захист, забезпечення громадян та підтримку соціального поля. Соціальні стандарти цих держав повинні враховуватися при формуванні планів економічного та соціального розвитку. Класифікація загальних норм базується на характері задоволення загальних потреб та рівні задоволення цих потреб [9].

Перший критерій:

- 1) Норми споживання - їжа за певний період (рік, місяць, день), непродовольчі товари, що споживаються в даний час, та фізичне вживання певних продуктів харчування.

2) Забезпечити стандарти - певну кількість довгострокових товарів для особистого споживання, а також певні регіональні служби, житлово-комунальні послуги, що надаються через мережу охорони здоров'я, освіти, підприємств, установ, соціальної культури, сімей;

3) Норми доходів - сума особистих доходів громадян або сімей, виходячи із вартості ряду стандартів споживання та постачання, може забезпечити їх повне задоволення своїх потреб.

Національні соціальні принципи у сфері загальних послуг (визначають розмір гарантій підтримки країни для , людей пожилого віку, дітей без батьківського забезпечення та інших людей, які потребують загальної підтримки) Створення національних стандартів та норм базується на таких принципах: · Забезпечити соціальні права, передбачені Законами України, та забезпечити кожному належну якість життя в державному соціальному забезпеченні; Законодавство та формулювання найважливішими соціальними стандартами та нормами країни.

На основі вищесказаного можна зробити висновок, що проблема якості життя є пріоритетом у вирішенні будь-якого.

Відповідно до концепції якості життя, проводиться головна мета національного розвитку країни - формулюється належний стан рівня та якості людського життя.

Населення розглядається як споживач благ і послуг, який що створюються в країні, а якість життя - як індикатор його забезпеченості послугами інфраструктури його країни та міра задоволення психологічних духовних, моральних і естетичних потреб.

На якість життя населення впливає національна політика, та регулювання економічних процесів.

Основна завдання країни - зберегти "золоту середину" у ринковій економічній сфері, щоб давати можливість розвиватися малим підприємствам, та усунути підвищену ставку оподаткування для

громадян з низькими доходами .

Національні соціальні стандарти - це соціальні норми , які прописані законами, та іншими нормативно-правовими актами або їх висновками, і на цій основі визначають базовий національний рівень соціального забезпечення. Основою цих стандартів є соціальні норми, видатків .Соціальні норми - показують надання освіти, медичної допомоги, житлово-комунальних, соціальних та культурних послуг.

Інтегральний індекс якості життя населення можливо використовувати не лише для зіставлення регіонів. Завдяки цій методиці стає можливим зіставлення міського і сільського населення за індексом якості життя, а також у "віковому розрізі" (зіставлення працюючого населення і людей пенсійного віку). Зважаючи на окреслені ймовірні негативні соціально-економічні наслідки, для забезпечення належної якості життя населення та репродуктивного стану його здоров'я, на нашу думку, доцільним є таке.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ОЦІНКИ РІВНЯ І ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

2.1. Індикатори вимірювання рівня і якості життя

Для того, щоб визначити рівень життя населення та якість життя, необхідно чітко розуміти фактори, які допомагають оцінити соціально-економічні умови країни. Це не варто, оскільки на ці концепції впливає безліч факторів.

Комплексними показниками рівня життя є: фактичний дохід на душу населення, фактична заробітна плата, вторинний дохід від зайнятості, дивіденди від продажу особистих допоміжних товарів, дивіденди (акції та облігації), відсотки за депозитами, пенсії, допомоги та стипендії. Ці показники використовуються для вивчення та прогнозування рівня, динаміки та структури доходів з різних джерел.

Фактичний дохід населення доктора визначається діленням загального грошового доходу на індекс споживчих цін: Серед них DD - загальний грошовий дохід; -Індекс споживчих цін. Фактичний дохід населення не враховує послуги та послуги.

Рис 2.1 Фактичний дохід країн західної Європи на 2020 рік.

Джерело: складено автором на основі [13].

Фактичний дохід населення не враховує послуги та послуги. Реальний дохід, за винятком послуг, є частиною ВВП, який населення використовує для задоволення матеріальних та культурних потреб. Реальний дохід, включаючи послуги, є частиною ВВП, який населення використовує для споживання та накопичення матеріальних благ та послуг [9].

Для опису збільшення (зменшення) реального доходу розраховуються показники реальних доходів усього населення, а також показники реальних доходів соціальних груп. При обчисленні фактичного індексу доходу повинна бути забезпечена порівнянність цін; з цієї причини при розрахунку враховується зміна ціни за порівнянний період - індекс споживчих цін. Фактична зарплата працівника - складова фактичного доходу (включаючи послуги). Він визначається діленням номінальної (нарахованої) заробітної плати на індекс споживчих цін на товари та послуги: $ZП_r$ -реальна заробітна плата, $ZП_n$ -номінальна;

$$ZП_r = \frac{ZП_n}{I}, \quad (1)$$

Індекс споживчих цін. У політиці щодо доходів та заробітної плати вони не є останніми показниками, вони також є показниками, до яких по-різному ставляться. Різниця в доходах та заробітній платі дозволяє оцінити постійні соціальні зміни, соціальну напруженість та визначити характер політики щодо доходів та заробітної плати. Показниками різниці доходів та заробітної плати є: Розподіл населення за рівнем доходу на душу населення - частка або відсоток населення, що припадає на показник у конкретному часовому інтервалі грошових доходів на душу населення; Розподіл загального грошового доходу між різними групами людей -20% (10%) частки кожної групи від загального грошового доходу (відсоток); Доцільний коефіцієнт різниці в доходах - співвідношення вищих і нижчих доходів на душу населення складає десяту частину найбагатшого та найбагатшого населення [10.]

Одними з найпоширеніших показників диференціації доходів є концентрація доходів (індекс Джині) та крива Лоренца, що дозволяє судити про відстань між розподілом доходу та рівністю. Розрахунок коефіцієнта Джині пов'язаний з кривою Лоренца.

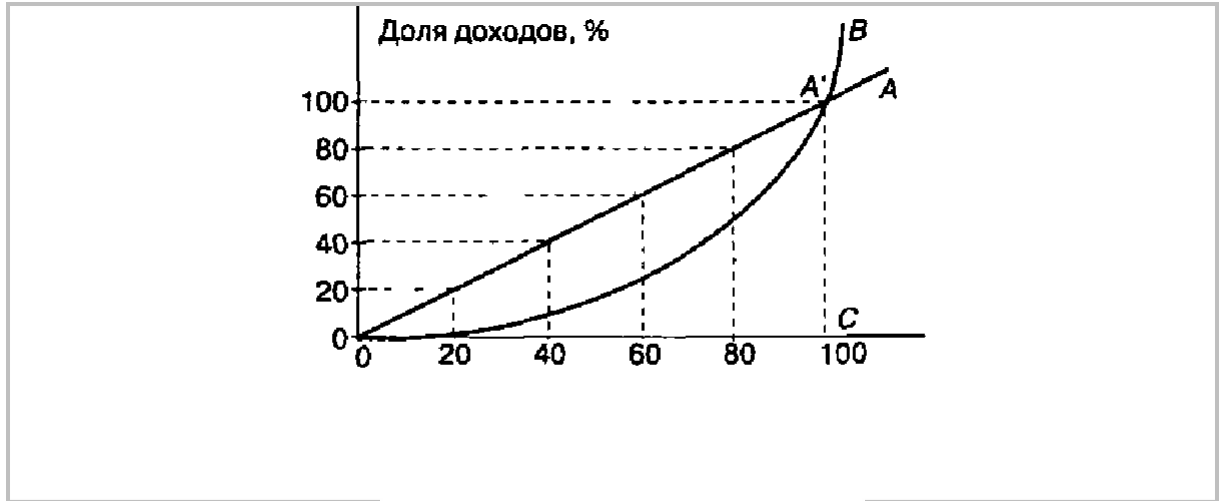

Рис 2.2 Крива Лоренца доля доходів

Джерело: складено автором на основі [11]

Крива Лоренца - графік, що показує рівень нерівності у розподілі прибутків (рис.4.1): вертикально-акумулятивна (зростаюча) частина доходу (від 0 до 100%), горизонтально-кумулятивна частка людей, які отримують цей дохід, також від 0 до 100 %) [11].

2.2. Індекс людського розвитку країн Західної Європи

Індекс Людського розвитку в 2020 Серед країн Західної Європи
Індекс розвитку (ІРР) є найвідомішим рівнем життя і повсюди застосовується в архівах ООН. Його цінність розраховується та публікується в країнах, що знаходяться в цих міжнародних організаціях, з 1990 року. Відповідно до значення Індексу загально людського розвитку країни поділяються на три категорії: високий, середній та низький рівень розвитку. Індекс людського розвитку є середнім

арифметичним для трьох приватних індексів: тривалості життя, рівня освіти та ВВП на душу населення.

Кожен приватний індекс та індекс розвитку коливаються від нуля до одиниці. Індекс тривалості життя (LEI) показує ступінь досягнення планів виживання, що повністю залежить від стану доходу, якості догляду та доступності. Індекс обчислюється за такою формулою:

LE-LE_{min}

$$LEI = LE_{max} - L_{min}$$

де LE -Тривалість життя при появі громадянина в країні становить LE_{max} та LE_{min} - максимальні та мінімальні показання цього показника у всіх країнах.

Приклад 1. Тривалість життя в даному році становить: максимум -85 років, мінімум -25 років і фактичний -65 роки. Тоді показник тривалості життя для даної країни / регіону буде таким

$$LEI = (65 - 25) : (85 - 25) = 0,65.$$

Індекс якості освіти (EI) показує ступінь досягнення цілей , і це залежить до рівня національної продуктивності, культурного рівня та державної політики в сфері освіти. Індекс обчислюється за такою формулою:

$$EI = GI * 2/3 + HI * 1/3,$$

Де GI - це індекс грамотності дорослих, а GI - індекс молоді. Індекс грамотності завжди розраховується за однією формулою:

G-G_{min}

$$GI = G_{max} - G_{min}$$

де G - рівень грамотності дорослих у країні, а також G_{max} та G_{min}- є максимальними та мінімальними значеннями цього показника у світі відповідно. Індекс молоді в освіті розраховується за такою формулою:

H-H_{min}

$$HI = H_{\max} - H_{\min}$$

де Н - Частка студентів серед населення віком до 24 років та H_{\max} та H_{\min} - є максимальними та мінімальними значеннями цього показника [12].

Приклад 2. Максимальне та мінімальне показання цього показника дорівнюють 100% та 0% відповідно. Тоді індекс грамотності дорівнює:

$$G / = (97,4 - 0) : (100 - 0) = 0,984.$$

Таблиця 2.1

Індекс людського розвитку країн Західної Європи

Місце країни в рейтингу якості життя в світі	Назва країни	Загальний показник якості життя	Показник тривалості життя	Показник грамотності дорослих	Показник грамотності молоді
3	Швейцарія	0,91	0,99	0,99	0,963
6	Німеччина	0,87	0,97	0,99	0,944
9	Нідерланди	0,95	0,94	0,94	0,943
14	Бельгія	0,90	0,96	0,94	0,930
18	Австрія	0,67	0,96	0,76	0,795
21	Ліхтенштейн	0,76	0,89	0,73	0,792
24	Люксембург	0,69	0,95	0,67	0,766

Джерело: складено автором на основі [17].

2.3. Загальний стан рівня доходів населення країн Західної Європи

Країни західної Європи є одними з лідерів за рівнем життя людей в світі в 2021 році. Західна Європа - регіон, в якому знаходяться західні країни Європи. Статистичний відділ Організації Об'єднаних Націй (ООН) розглядає Західну Європу, як що складається з дев'яти країн: Австрія, Бельгія, Франція, Німеччина, Ліхтенштейн, Люксембург, Монако, Нідерланди, Швейцарія.

На прикладі Австрії можна зазначити, що починаючи від високої якості навколишнього середовища, багатой культурної спадщини і закінчуючи яскравими враженнями від країни і людей - Австрія може запропонувати багато. Завдяки багатій палітрі пропозицій в сфері культури, чудовій ландшафту і динамічною інноваційною економіки, Австрія високо цінується як культурна нація, місце відпочинку і діловий партнер. Станом 2020 року ВВП на душу населення Австрії складає 31 634 (долл. США). Найбагатша культура, класичні будівлі і брендові магазини, найвищу якість навколишнього середовища, абсолютна безпека, високий рівень життя - Австрія має все це і багато іншого. Тож не дивно, що Відень, столиця Австрії, названа найкращим містом світу за якістю життя.

На прикладі Бельгії, в цілому багато показників добробуту Бельгії високі щодо більшості інших країн, представлених в рейтингу Індексу кращого життя. Бельгія має показники вищі за середній рівень по балансу між трудовою діяльністю і особистим життям, доходам і добробуту, громадянської активності, утворення і навичкам, суб'єктивного благополуччя, робочих місць і зарплат, здоров'ю населення, забезпеченості житлом, соціальним зв'язкам і особистої безпеки, але нижче середнього рівня за якістю навколишнього

середовища. Ці результати засновані на доступних вибіркових даних.

Незважаючи на те, що щастя не можна купити за гроші, вони є важливим засобом досягнення більш високого рівня життя. У Бельгії Скоригований середній дохід домогосподарства на душу населення після оподаткування 30 364 доларів США в рік, що нижче середнього показника по ОЕСР (33 604 долара США в рік).

В той час багато показників добробуту Франції високі щодо більшості інших країн, представлених в рейтингу Індексу кращого життя. Франція має показники вищі за середній рівень по доходах і добробуту, забезпеченості житлом, здоров'ю населення, громадянської активності, соціальним зв'язкам, балансу між трудовою діяльністю і особистим життям і особистої безпеки. Вона має показники нижче середнього рівня по суб'єктивного благополуччя, якості навколишнього середовища, утворення і навичкам і робочих місць і зарплат. Ці результати засновані на доступних вибіркових даних. Незважаючи на те, що щастя не можна купити за гроші, вони є важливим засобом досягнення більш високого рівня життя. У Франції Скоригований середній дохід домогосподарства на душу населення після оподаткування 31 304 доларів США в рік, що менше, ніж в середньому по ОЕСР (33 604 долара США в рік).

Не відстає і найменша країна Західної Європи. Ліхтенштейн - це невелике князівство, розташоване між Австрією і Швейцарією. Незважаючи на свої невеликі розміри (160 км² і приблизно 38 000 жителів), в країні зростає економіка, що дозволяє жителям мати високий рівень життя. Вивчіть загальні 10 фактів про умови життя в Ліхтенштейні. Ліхтенштейн надає своїм працівникам одні з найвищих заробітних плат в Європі. Через зростаючу і розвивається громадяни Ліхтенштейну користуються одним з найвищих рівнів заробітної плати в Європі. В середньому громадяни заробляють близько 92 000 доларів на рік. У порівнянні із середньою зарплатою громадян Німеччини,

громадяни Ліхтенштейну мають більш високий дохід приблизно на 15 000 доларів Ліхтенштейн один з найвищих показників ВВП на душу населення в світі (168 146,02 доларів США) і низький рівень інфляції в 0,5 відсотка. Хоча він офіційно не визнаний Європейським союзом, країна отримує деякі грошові та економічні вигоди від організації завдяки своїй угоді зі Швейцарією, яка передбачає, що Ліхтенштейн імпортує значну частину продуктів зі Швейцарії та використовує швейцарський франк як їх національної валюти.

Також, ще одна не велика країна Західної Європи – Люксембург. Багато показників добробуту Люксембургу високі щодо більшості інших країн, представлених в рейтингу Індексу кращого життя. Люксембург займає одне з перших місць по доходах і добробуту, має показники вищі за середній рівень по соціальним зв'язкам, громадянської активності, робочих місць і зарплат, балансу між трудовою діяльністю і особистим життям, особистої безпеки, суб'єктивного благополуччя, здоров'я населення, якості навколишнього середовища і забезпеченості житлом, але нижче середнього по утворенню і навичкам. Ці результати засновані на доступних вибіркових даних. Незважаючи на те, що щастя не можна купити за гроші, вони є важливим засобом досягнення більш високого рівня життя. У Люксембурзі Скоригований середній дохід домогосподарства на душу населення після оподаткування 39 264 долари США на рік, що значно більше, ніж в середньому по ОЕСР (33 604 долара США в рік).

В той час карликове князівство Монако - це князівство на півдні Франції, яке, незважаючи на свої карликові розміри, складові всього 2 кілометри в квадраті, і не маючи фізичних кордонів, все ж має всі яскраво виражені риси державності. У цій країні конституційна монархія, а на чолі князь Альбер II, але є і парламент. Житло в Монако - це дуже дороге задоволення, навіть не всі багатії собі можуть це дозволити[13.] Князівство Монако є одним з найменших і в той же час

найбагатших держав в світі. У країні проживає або, принаймні, має посвідку на проживання 37 тисяч чоловік, з яких трохи більше 5 тисяч має паспорт Монако. Корінних мешканців називають монегасками, вони становлять приблизно 15% від усього населення, етнічно - це італійці та французи. Цю країну без перебільшення можна назвати країною багатіїв, так як для життя в Монако потрібно мати рахунок в банку, як мінімум, з 100 тисячами євро на рахунку. Економіка країни залежить від інвестицій. Це лівова частка всіх доходів країни. Також невеликий відсоток залежить від грального бізнесу, будівництва автотранспорту. Промисловість Монако є і відмінно розвивається, особливо вона пов'язана з автоспортом. У країни немає зовнішніх боргів, а резервний бюджет становить 2 мільярди євро. В кінці 1990-х років щорічний приріст від вкладених коштів становить близько 20%. Також істотну частку для розвитку економіки Монако приносить податок на додану вартість.

Беручи до уваги Нідерланди, що мають високі щодо більшості інших країн, представлених в рейтингу Індексу кращого життя. Нідерланди займають одне з перших місць по балансу між трудовою діяльністю і особистим життям і мають показники вище середнього рівня по робочих місцях і зарплат, забезпеченості житлом, освітою і навичкам, суб'єктивного благополуччя, соціальним зв'язкам, якості навколишнього середовища, особистої безпеки, громадянської активності та здоров'ю населення. Вони мають показники нижче середнього рівня по доходах і добробуту. Ці результати засновані на доступних вибіркових даних. Незважаючи на те, що щастя не можна купити за гроші, вони є важливим засобом досягнення більш високого рівня життя. У Нідерландах скоригований середній дохід домогосподарства на душу населення після оподаткування 29 333 долари США на рік, що нижче середнього показника по ОЕСР (33 604 долара США в рік).

В той час багато показників добробуту Швейцарії дуже високі щодо більшості інших країн, представлених в рейтингу Індексу кращого життя. Швейцарія показує результати вищі за середній по суб'єктивного благополуччя, роботу та заробітну плату, рівнем доходу і добробуту, рівнем здоров'я, соціальним зв'язкам, якості навколишнього середовища, утворення і професійним навичкам, балансу роботи і відпочинку, житла та особистої безпеки, але нижче середнього по цивільній активності. Ці результати засновані на доступних вибіркових даних. Незважаючи на те, що щастя не можна купити за гроші, вони є важливим засобом досягнення більш високого рівня життя. У Швейцарії Скоригований середній дохід домогосподарства на душу населення після оподаткування 37 466 доларів США в рік, що перевищує середній показник по ОЕСР (33 604 долара США в рік).

Одна з найрозвинутіших країн світу, Німеччина має високі щодо більшості інших країн, представлених в рейтингу Індексу кращого життя. Німеччина має показники вищі за середній рівень по утворенню і навичкам, балансу між трудовою діяльністю і особистим життям, робочих місць і зарплати, доходів і добробуту, якості навколишнього середовища, соціальним зв'язкам, здоров'ю населення, громадянської активності, забезпеченості житлом, особистої безпеки та суб'єктивного благополуччя. Ці результати засновані на доступних вибіркових даних. Незважаючи на те, що щастя не можна купити за гроші, вони є важливим засобом досягнення більш високого рівня життя. У Німеччині Скоригований середній дохід домогосподарства на душу населення після оподаткування 34 297 доларів США в рік, що перевищує середній показник по ОЕСР (33 604 долара США в рік).

На основі вищесказаного можна зробити висновок, що для оцінки якості життя використовуються кількісні, якісні й інтегральні показники.

Країни західної Європи є одними з лідерів за рівнем життя людей в світі в світі в 2021 році. Статистичний відділ Організації Об'єднаних

Націй (ООН) розглядає Західну Європу, як що складається з дев'яти країн: Австрія, Бельгія, Франція, Німеччина, Ліхтенштейн, Люксембург, Монако, Нідерланди, Швейцарія.

Західна Європа - регіон, який займає перше місце за розмірами дрібно господарського та промислового виробництва, по експорту товарів, за запасами золота і валюти, з розвитку міжнародного туризму. Відмінною рисою Західної Європи вважається високий рівень розвитку процесів інтеграції. Розвиток Західної Європи, як регіону, визначається внеском всіх країн регіону, але в основному найбільш розвинених - Францією, Німеччиною, Швейцарією, Бельгією [14].

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДТРИМАННЯ ВИСОКОГО РІВНЯ І ЯКОСТІ ЖИТТЯ КРАЇНАМИ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

3.1. Доходи громадян країн Західної Європи

Найважливішою передумовою забезпечення гідного життя людини є доходи населення, є зокрема достойна заробітня плата.

Покращення доходів громадян повинно розпочатися з розрахунку реального прожиткового мінімуму, який необхідно обчислювати виходячи з росту вартості життя. Майже всі країни Західної Європи знаходяться в лідерах серед країн з найвищими доходами на душу населення[15].

Показники, за допомогою яких показується якість життя на міжнародному рівні, можна розділити на кількісні та якісні. Кількісні включають ВВП або національний дохід на одну особу населення, рівень доходу та його розподіл в суспільстві. Рівень споживання різних матеріальних благ, рівень зайнятості. До якісних показників якості життя належать умови праці, побуту та відпочинку та інші показники.

Оцінка заробітної плати була проведена на підставі офіційних даних, наданих Eurostat, при цьому бралися дані усереднено місячної винагороди за рік по країні netto на одну людину без сім'ї.

Були порівнянні рівні заробітної плати за загальними показниками якості життя матеріальний добробут, за рахунок ВВП на душу населення;

- очікувана тривалість життя
- якість сімейного життя (засновану на рівні розлучень);
- наявність політичних свобод у мешканців країни,
- безпека роботи (на основі оцінки рівня безробіття),
- показник особистої безпеки (виходячи з рівня вбивств і ризику

злочинності і тероризму);

- якість життя громади (на основі членства в громадських організаціях)

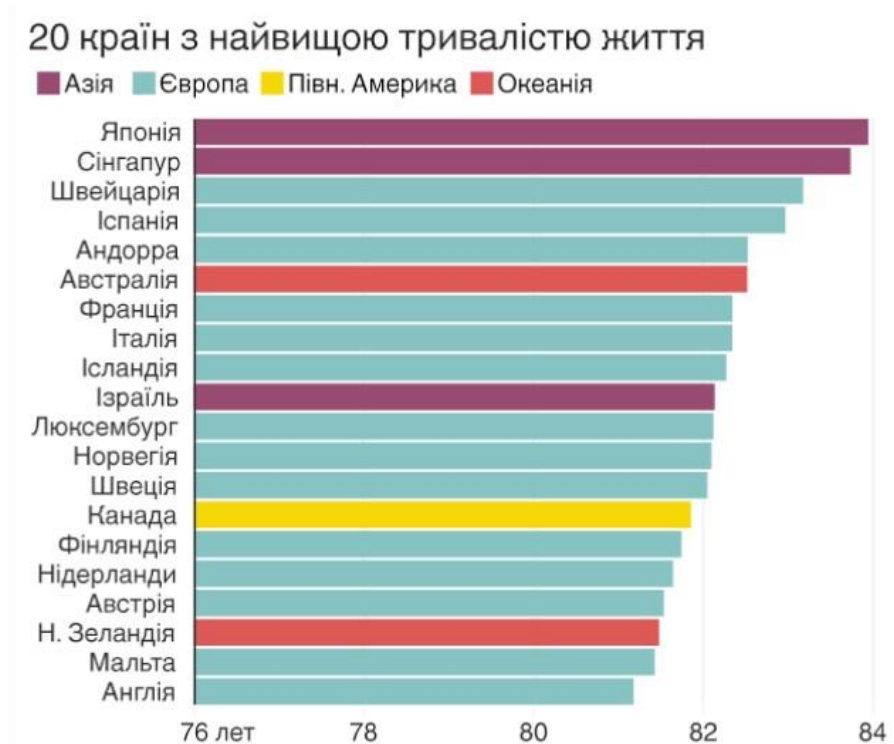

Рис 3.1 20 країн з найвищою тривалістю життя

Джерело: створена автором на основі [16].

За даними показниками країни Західної Європи зайняли від другого по двадцяте місце серед всіх країн світу, а також з аналізу який був проведений Eurostat в 2020, можна побачити як рівень середніх заробітних плат країн Західної Європи відрізняється від країн з інших регіонів світу, наприклад: Середня зарплата в Німеччині - 1584 євро, Франція - 1608 євро, Бельгія - 1594 євро, в той час якщо брати в приклад Україну - 351 євро, Росія 552 євро, Білорусь - 386 євро. В плані найвищих заробітних плат в світі, наших країн західної Європи обходять лише деякі країни Аравійського пів-острову та дві країни Північної Америки та Катар на заході Азії з Японією на сході. Тому на мою думку - Країни Західної Європи, є найбільш високооплачувані в плані

заробітної плати у Світі .

3.2. Економіка країн Західної Європи як головний чинник високого рівня якості життя

Всі західноєвропейські держави входять до категорії промислово-розвинених держав з більш-менш однаковим економічним типом. Вони вважаються країнами з високим рівнем розвитку, що займає від 2 до 44 місць у світі по ВВП на душу населення. Через рівень економічного розвитку, економічну структуру та її характер країни Західної Європи поділяються на кілька категорій. Економічну потужність регіону в першу чергу забезпечують три найбільш розвинені країни - Німеччина, Франція. Особливе положення цих країн у регіоні та у світі залежить від високого ступеня спеціалізації складної технології виробництва та високоякісної продукції [18].

ВВП малих країн сильно коливається. За домовленістю, до першої групи входять Бельгія, Нідерланди, та Швейцарія та Австрія. За показником ВВП вони в 4-5 разів нижчі від основних держав регіону, що становить 20,1% їх ВВП. До третьої групи країн належать Ліхтенштейн, Люксембург . На ці країни припадає близько 2% регіонального ВВП, але в певних галузях їх роль дуже важлива. Західна Європа в різному ступені має найважливіші фактори виробництва. Його природні ресурси дуже бідні, і він значно поступається багатьом іншим регіонам та країнам. Обмежена власна мінерально-сировинна база визначає високу залежність Західної Європи від зовнішнього світу регіону. Західна Європа імпортує більше двох п'ятих енергії та приблизно три чверті іншої економічно споживаної сировини.

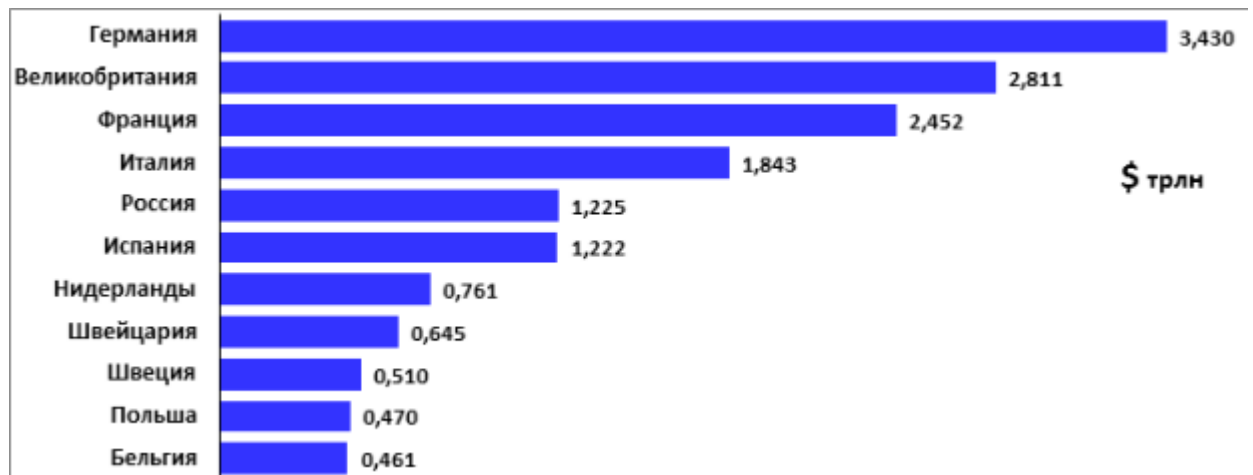

Рис. 3.2. Номінальний ВВП країн Європи і СНД

Джерело: складено автором на основі [18].

У той же час достаток і навіть надлишок Західної Європи забезпечували й інші фактори виробництва відповідно кваліфікованої робочої сили, грошові кошти. На ринку праці спостерігається значний профіцит, оскільки в деяких західноєвропейських країнах рівень безробіття (відношення офіційно зареєстрованих безробітних до самозайнятих) зазвичай становить 10-12%, що створює певний соціальний тягар.

За технічним рівнем традиційних основних галузей промисловості (металургія, машинобудування та металообробка та ін.) У Західній Європі є не меншою, ніж США та Японія. У хімічній промисловості Західна Європа, безперечно, є лідером (особливо Німеччина). Однак вона все ще відстає від них у нових галузях, таких як мікроелектроніка, робототехніка, біотехнології, нові матеріали та оптична електроніка. Регіональний експорт високотехнологічної продукції в основному приписується Німеччині.

Західна Європа докладает активних зусиль для вирішення цієї проблеми шляхом тісної співпраці з країнами регіону, особливо за допомогою програми досліджень та розробок Європейського Союзу. Після набуття чинності Маастрихтським договором в 1994 р. Ці зусилля

набрали нового оберту. Отже, ми можемо розраховувати на подальшу інтеграцію між трьома "центрами влади" з точки зору НДДКР, інноваційних процесів та технологій (включаючи згадані вище науково-інтенсивні галузі) [19].

Сьогодні західноєвропейські країни належать до країн з найбільш розвиненою ринковою економікою, посідаючи від ВВП друге до четверте місце у світі. Через економічну кризу 20 століття та великі військові витрати частка західноєвропейських країн у промисловому виробництві зменшилася. Західна Європа має величезний науково-технічний потенціал. Інвестиції в науку кожної країни становлять 2% ВВП, що вище, ніж у Японії, але нижче, ніж у Сполучених Штатах.

Лідирує Західна Європа в будівництві атомних електростанцій, виробництві ліків, техніки і т.д. Досить високий рівень безробіття, але в останні роки спостерігається тенденція до його зниження. Сучасну промисловість Західної Європи відрізняє розвиток кооперативних структур при контролі найбільших компаній. Частка сільськогосподарської галузі в ВВП коливається від 1,5 до 8%. В останні роки скорочується число зайнятих з сільськогосподарському виробництві, проте його обсяги збільшуються. Сьогодні на частку Західної Європи припадає понад 20% виробництва сільськогосподарської продукції. Провідними виробниками є Німеччина, Франція і Нідерланди [20].

На основі вищесказаного можна зробити висновок, що на мою думку, доходи громадян країн Західної Європи є - високими, проаналізувавши їх середньомісячні доходи, при-цьому віддавши певну сумму на абсолютно всі потреби в них зазвичай залишається певна сума . В той час якщо ми проаналізуємо сусідів по континенту в Європі, половина країн не зможе показати таку сумму прибутків. Данні показники країн Західної Європи напряму зв'язані з економікою цих

країн. Лідирує Західна Європа в будівництві атомних електростанцій, виробництві ліків, техніки.

ВИСНОВКИ

Проблема якості життя є пріоритетом у вирішенні будь-якого рівня соціально-економічних проблем.

Відповідно до концепції якості життя, проводиться головна мета національного розвитку країни - формулюється належний стан рівня та якості людського життя.

Населення розглядається як споживач благ і послуг, який що створюються в країні, а якість життя - як індикатор його забезпеченості послугами інфраструктури його країни та міра задоволення психологічних, духовних, моральних і естетичних потреб. На якість життя населення впливає національна політика, та регулювання економічних процесів.

Основна завдання країни - зберегти "золоту середину" у ринковій економічній сфері, щоб давати можливість розвиватися малим підприємствам, та усунути підвищену ставку оподаткування для громадян з низькими доходами.

Національні соціальні стандарти - це соціальні норми, які прописані законами, та іншими нормативно-правовими актами або їх висновками, і на цій основі визначають базовий національний рівень соціального забезпечення. Основою цих стандартів є соціальні норми, видатків. Соціальні норми - показують надання освіти, медичної допомоги, житлово-комунальних, соціальних та культурних послуг.

Інтегральний індекс якості життя населення можливо використовувати не лише для зіставлення регіонів. Завдяки цій методиці стає можливим зіставлення міського і сільського населення за індексом якості життя, а також у "віковому розрізі" (зіставлення працюючого населення і людей пенсійного віку). Зважаючи на окреслені ймовірні негативні соціально-економічні наслідки, для забезпечення належної

якості життя населення та репродуктивного стану його здоров'я, на нашу думку, доцільним є таке.

Для оцінки якості життя використовуються кількісні, якісні й інтегральні показники. Кількісні показники найбільш очевидні.

Країни західної Європи є одними з лідерів за рівнем життя людей в світі в світі в 2021 році. Статистичний відділ Організації Об'єднаних Націй (ООН) розглядає Західну Європу, як що складається з дев'яти країн: Австрія, Бельгія, Франція, Німеччина, Ліхтенштейн, Люксембург, Монако, Нідерланди, Швейцарія.

Західна Європа - регіон, який займає перше місце за розмірами дрібно господарського та промислового виробництва, по експорту товарів, за запасами золота і валюти, з розвитку міжнародного туризму. Відмінною рисою Західної Європи вважається високий рівень розвитку процесів інтеграції. Розвиток Західної Європи, як регіону, визначається внеском всіх країн регіону, але в основному найбільш розвинених - Францією, Німеччиною, Швейцарією, Бельгією [14.] На мою думку, доходи громадян країн Західної Європи є - високими, проаналізувавши їх середньомісячні доходи, при-цьому віддавши певну сумму на абсолютно всі потреби в них зазвичай залишається певна сумма . В той час якщо ми проаналізуємо сусідів по континенту в Європі, половина країн не зможе показати таку сумму прибутків.

Данні показники країн Західної Європи напряму зв'язані з економікою цих країн. Лідирує Західна Європа в будівництві атомних електростанцій, виробництві ліків, техніки . Дуже розвинене сільське господарство. Активно розвивається науково-інтенсивні галузі. Та головні галузі які складають основну частину ВВП данного регіону - Важке-машинобудування, Автомобільна промисловість та Ядерна промисловість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Геєць В.М, Панченко Є.Г., Лібанова Е.М. та ін.; За ред. В.М. Гейця. Перехідна економіка. Київ: Вища школа, 2003, 591 с.
2. Богучький О. Аналіз соціально-економічної категорії рівня життя населення України // Україна: аспекти праці. – 1998. – № 2. – С. 43–47.
3. Історія економічних учень. / ред. Л. Я. Корнійчук. - К., 1999.
4. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. — Кн. I— С. 148. -III. — М., 1993.
5. BBC Україна: Україна утримує високий рівень людського розвитку за рахунок освіти [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.bbc.co.uk/ukrainian/news/2011/11/111103_un_human_development_az.shtml
6. Концептуальні засади стратегії економічного і соціального розвитку України на 2002– 2011 рр. Європейський вибір: Послання президента України до Верховної Ради України – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2002. – 74 с.
7. Узунов Ф. В. Визначення понять і компонентний склад оцінки рівня та якості життя населення регіонів України // Економіка розвитку.– ХДЕУ, 2003.– № 4 (28).– С. 20 – 24.
8. Хаустова В. Є., Узунов Ф. В. Міжнародний порівняльний аналіз рівня та якості життя населення країн світу // Вісник ДонДУЕТ.– 2003.– № 4 (20).– С. 47 – 55.
9. Гукалова І.В. Окремі аспекти економічної безпеки регіонів України в контексті збалансованого конкурентоздатного розвитку // Географія і сучасність. Науковий часопис Національного педуніверситету ім. Драгоманова, Київ. – 2008. – Вип.18. – С.22-29.
10. Гукалова І.В. Особливості міжнародних порівнянь рівнів людського розвитку та якості життя населення // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. – 2006. – №3. – С.200–208.

11..Людський розвиток регіонів України: методика оцінки та сучасний стан / Лібанова Е.М., Власенко Н.С., Власюк О.С. - К.: ПРООН, 2002. – 124 с.

12. Баранова Н. П. Соціальні стандарти та соціальні гарантії в системі соціальної політики України / Н. П. Баранова, Т. В. Новікова ; Центр перспективних соціальних досліджень // Національна академія наук України. – Режим доступу : http://www.cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=42:2010-06-13-21-23-56&catid=20:2010-06-13-21-06-26&Itemid=27

13. Прожитковий мінімум у 2020 році. – Режим доступу : http://www.dinai.com/Docs/Svod/obsheecon/proj_min.doc

14.Матвеев Г. П. Андорра, Лихтенштейн, Монако, Сан-Марино. Географгиз, 2012. — 88

15.Зарицкий Б. Экономика Германии: путь по лестнице, ведущей вниз. М, 2003.

16.. Мельник Т. Міжнародна торгівля товарами в умовах глобальної конкуренції: монографія / Т. Мельник. – К. : КНТЕУ, 2007. – 396 с.

17.Зародження індустріального виробництва – [Електронний ресурс]: https://uk.wikipedia.org/wiki/Зародження_індустріального_виробництва

18. Семенов Г. А. Міжнародні економічні відносини: аналіз стану, реалії і проблеми: навч. посіб. для студ. ВНЗ / Г. А. Семенов, А. Г. Семенов, В. В. Томарева, Л. О. Жилінська ; Класич. приват. ун-т. – 3-те вид., переробл. і допов. – Запоріжжя, 2010. – 214 с.

19.Курочкіна І.Г. Аналіз тенденцій розвитку світової торгівлі товарами та послугами: Міжнародні економічні відносини/ І. Г. Курочкіна. – БІЗНЕСІНФОРМ №9, 2015.

20. Антонюк Л. Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн : теорія та механізм реалізації [Текст] : монографія / Л. Л. Антонюк ; Київський нац. екон. ун-т. – Київ : КНЕУ, 2017. – 275 с.